

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 451
Warszawa, 25 kwietnia 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania karnego oraz niektórych
innych ustaw.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Agatę Borowiec.

(-) Dorota Arciszewska-Mielewczyk; (-) Zbigniew Babalski; (-) Barbara Bartuś; (-) Joanna Borowiak; (-) Agata Borowiec; (-) Bożena Borys-Szopa; (-) Lidia Burzyńska; (-) Anna Cicholska; (-) Michał Cieślak; (-) Katarzyna Czochara; (-) Elżbieta Duda; (-) Michał Dworczyk; (-) Jacek Falfus; (-) Szymon Giżyński; (-) Teresa Glenc; (-) Konrad Głębocki; (-) Krzysztof Głuchowski; (-) Małgorzata Golińska; (-) Kazimierz Gołojuch; (-) Józefa Hryniewicz; (-) Wiesław Janczyk; (-) Krzysztof Jurgiel; (-) Alicja Kaczorowska; (-) Piotr Kaleta; (-) Jan Kilian; (-) Robert Kołakowski; (-) Ewa Kozanecka; (-) Wiesław Krajewski; (-) Leonard Krasulski; (-) Bernadeta Krynicka; (-) Dariusz Kubiak; (-) Krzysztof Kubów; (-) Anna Kwiecień; (-) Bogdan Latosiński; (-) Joanna Lichocka; (-) Krzysztof Lipiec; (-) Paweł Lisiecki; (-) Marzena Machałek; (-) Krzysztof

Maciejewski; (-) Jerzy Materna; (-) Andrzej Matusiewicz; (-) Kazimierz Matuszny; (-) Mieczysław Miazga; (-) Iwona Michałek; (-) Jan Mosiński; (-) Kazimierz Moskal; (-) Aleksander Mrówczyński; (-) Waldemar Olejniczak; (-) Krzysztof Ostrowski; (-) Anna Paluch; (-) Jerzy Paul; (-) Krystyna Pawłowicz; (-) Stanisław Pięta; (-) Grzegorz Puda; (-) Piotr Pyzik; (-) Bogdan Rzońca; (-) Wojciech Skurkiewicz; (-) Kazimierz Smoliński; (-) Krzysztof Szulowski; (-) Halina Szydełko; (-) Ewa Szymańska; (-) Jacek Świat; (-) Dominik Tarczyński; (-) Robert Telus; (-) Ewa Tomaszewska; (-) Sylwester Tułajew; (-) Piotr Uściński; (-) Jan Warzecha; (-) Krystyna Wróblewska; (-) Jarosław Zieliński; (-) Maria Zuba.

U S T A W A

z dnia ..... 2015 r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 90 otrzymuje brzmienie:

„Art. 90. § 1. W postępowaniu sądowym udział w postępowaniu może zgłosić organizacja społeczna, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub interesu indywidualnego, objętego zadaniami statutowymi tej organizacji, w szczególności ochrony wolności i praw człowieka.

§ 2. W zgłoszeniu organizacja społeczna wskazuje interes społeczny lub indywidualny, objęty zadaniami statutowymi tej organizacji oraz przedstawiciela, który ma reprezentować tę organizację. Do zgłoszenia dołącza się odpis statutu lub innego dokumentu regulującego jej działalność. Przedstawiciel organizacji społecznej przedkłada sądowi pisemne upoważnienie.

§ 3. Sąd dopuszcza przedstawiciela organizacji społecznej, jeżeli przynajmniej jedna ze stron wyrazi zgodę na jego występowanie w sprawie. Strona może w każdym czasie cofnąć wyrażoną zgodę. W takim wypadku, jeżeli brak jest zgody choć jednej ze

---

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 5 grudnia 1999 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawę z dnia 6 listopada 2008 r o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246, Nr 53, poz. 273, Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 240, poz. 1430, 1431 i 1438 i Nr 279, poz. 1645, z 2012 r. poz. 886, 1091, 1101, 1327, 1426, 1447 i 1529, z 2013 r. poz. 480, 765, 849, 1247, 1262, 1282 i 1650, z 2014 r. poz. 85, 384, 694, 1375 i 1556 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 1185, 1186, 1334, 1788, 1855 i 2281.

stron na występowanie w sprawie przedstawiciela organizacji społecznej, sąd wyłącza tego przedstawiciela od udziału w sprawie, chyba że jego udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości.

§ 4. Sąd, pomimo braku zgody stron na występowanie w sprawie przedstawiciela organizacji społecznej, dopuszcza go, jeżeli leży to w interesie wymiaru sprawiedliwości.

§ 5. Sąd odmawia dopuszczenia przedstawiciela organizacji społecznej, jeżeli stwierdzi, że wskazany w zgłoszeniu interes społeczny lub indywidualny nie jest objęty zadaniami statutowymi tej organizacji lub nie jest związany z rozpoznawaną sprawą.

§ 6. Sąd może ograniczyć liczbę przedstawicieli organizacji społecznych występujących w sprawie, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Sąd wzywa wówczas oskarżyciela i oskarżonego do wskazania najwyżej dwóch przedstawicieli organizacji społecznych, którzy będą mogli występować w sprawie; jeżeli jest więcej niż jeden oskarżony lub jeden oskarżyciel, każdy z nich może wskazać jednego przedstawiciela. Niewskazanie przedstawiciela uznaje się za cofnięcie zgody na jego występowanie w sprawie. Niezależnie od stanowisk stron sąd może postanowić o dalszym udziale poszczególnych przedstawicieli organizacji społecznych, jeżeli ich udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości.”;

2) w art. 133 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Pismo pozostawione w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe, adresowane do obrońcy albo pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, może zostać odebrane także przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych, w rozumieniu tej ustawy.”.

3) w art. 181

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

”§ 1. W wypadkach przewidzianych w art. 179 i 180 sąd przesłuchuje taką osobę na rozprawie z wyłączeniem jawności. Nie dotyczy to wypadku, gdy zwolnienie z tajemnicy nastąpiło na podstawie art. 40 ust. 2 pkt 4, art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 5 grudnia 1999 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2015 r. poz. 464, 1633, 1991 i 2199), art. 14 ust. 2 pkt 3 lub art. 14 ust. 3 z dnia 6 listopada 2008 r o prawach

pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2012 r. poz. 159, z późn. zm.3)), w przewidzianym przez te ustawy zakresie i przy braku wskazanego w nich sprzeciwu.

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

"§ 1a. Jeżeli zwolnienie z tajemnicy nastąpiło na podstawie i zasadach, o których mowa w § 1 zdanie drugie, okoliczności objęte tajemnicą, które zostały ujawnione na rozprawie z wyłączeniem jawności, mogą być rozpowszechniane publicznie przez osobę, której zgoda była wymagana do zwolnienia z tej tajemnicy.

4) art. 357 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd zezwala przedstawicielom środków masowego przekazu na dokonywanie za pomocą aparatury utrważeń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy.

§ 2. Sąd może określić warunki udziału przedstawicieli środków masowego przekazu w rozprawie.

§ 3. Jeżeli ze względów techniczno-organizacyjnych obecność przedstawicieli środków masowego przekazu utrudnia przebieg rozprawy, sąd ogranicza liczbę przedstawicieli środków masowego przekazu na sali rozprawy i wskazuje uprawnionych do dokonywania za pomocą aparatury utrważeń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy według kolejności zgłoszeń lub na podstawie losowania.

§ 4. Sąd zarządza opuszczenie sali rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu, którzy zakłócają przebieg rozprawy.

§ 5. W wyjątkowych wypadkach, gdy należy się obawiać, że obecność przedstawicieli środków masowego przekazu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka, przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby przedstawiciele środków masowego przekazu opuścili salę sądową.”;

5) w art. 360:

a) po § 1 dodaje się § 1a i § 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Wyłączenie jawności ze względu na ważny interes pokrzywdzonego lub świadka następuje na wniosek tej osoby.

§ 1b. Wyłączenie jawności ze względu na ważny interes oskarżonego może nastąpić tylko za zgodą oskarżyciela. Jeżeli jednym z oskarżycieli jest prokurator, do wyłączenia jawności z tego względu wymagana jest zgoda prokuratora.”,

---

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 742, z 2013 r. poz. 1245, z 2014 r. 1822 oraz z 2015 r. poz. 1163 i 1991.

b) dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Na postanowienie w przedmiocie wyłączenia jawności rozprawy przysługuje zażalenie.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wyłączenia jawności rozprawy przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu. Zażalenie rozpoznaje się niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania zażalenia wraz z niezbędnymi aktami. Sąd może postanowić, że do czasu rozpoznania zażalenia rozprawa toczy się z wyłączeniem jawności.”.

6) tytuł rozdziału 46 otrzymuje brzmienie:

„Głosy końcowe”

7) w art. 406 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, ich przedstawicielom oraz przedstawicielowi społecznemu. Głos zabierają w następującej kolejności: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, przedstawiciel społeczny, obrońca oskarżonego i oskarżony. Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronami.”;

8) art. 408 otrzymuje brzmienie:

„Art. 408. Po wysłuchaniu głosów końcowych sąd niezwłocznie przystępuje do narady.”;

9) art. 409 otrzymuje brzmienie:

„Art. 409. Sąd aż do ogłoszenia wyroku może wznowić przewód sądowy, zwłaszcza w wypadku przewidzianym w art. 399, albo też udzielić dodatkowego głosu uczestnikom, o których mowa w art. 406 § 1.”;

10) w art. 453 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przewodniczący udziela głosu uczestnikom, o których mowa w art. 406 § 1, w kolejności przez siebie ustalonej, przy czym najpierw udziela głosu skarżącemu. Oskarżonemu i jego obrońcy nie można odmówić zabrania głosu po przemówieniach innych stron.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 5 grudnia 1999 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2015 r. poz. 464, 1633, 1991 i 2199) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 40:

a) ust. 2a otrzymuje brzmienie:

"2a. W sytuacjach, o których mowa w ust. 2, ujawnienie tajemnicy może nastąpić wyłącznie w niezbędnym zakresie. W sytuacji, o której mowa w ust. 2 pkt 4 zakres ujawnienia tajemnicy może określić pacjent."

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Lekarz, z zastrzeżeniem sytuacji, o których mowa w ust. 2 pkt 1-5, jest związany tajemnicą również po śmierci pacjenta, chyba że zgodę na ujawnienie tajemnicy wyrazi osoba bliska w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2012 r. poz. 159, z późn. zm.). Osoba bliska wyrażająca zgodę na ujawnienie tajemnicy może określić zakres jej ujawnienia, o którym mowa w ust 2a.",

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

"3a. Zwolnienia z tajemnicy lekarskiej, o którym mowa w ust. 3, nie stosuje się, jeśli ujawnieniu tajemnicy sprzeciwi się inna osoba bliska w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta."

Art. 3. W ustawie z dnia 6 listopada 2008 r o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2012 r. poz. 159, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Osoby wykonujące zawód medyczny, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ust. 2 pkt 1-3 i ust. 2a, są związane tajemnicą również po śmierci pacjenta, chyba że zgodę na ujawnienie tajemnicy wyrazi osoba bliska.”,

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

"4. Zwolnienia z tajemnicy, o którym mowa w ust. 3 nie stosuje się, jeśli ujawnieniu tajemnicy sprzeciwi się inna osoba bliska."

Art. 4. Do postępowań wszczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy o wyłączeniu jawności w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 5. 1. Jeżeli w sprawach, w których przed wejściem w życie **niniejszej** ustawy skierowano do sądu akt oskarżenia, wnioski o wydanie wyroku skazującego, wnioski o warunkowe umorzenie postępowania lub wnioski o umorzenie postępowania przygotowawczego i orzeczenie środka zabezpieczającego, ujawniły się istotne

---

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 742, z 2013 r. poz. 1245, z 2014 r. 1822 oraz z 2015 r. poz. 1163 i 1991.

okoliczności, konieczność poszukiwania dowodów lub zachodzi konieczność przeprowadzenia innych czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy, sąd na wniosek prokuratora przekazuje mu sprawę w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia. Przepisy art. 344a § 3 oraz art. 344b stosuje się.

2. Prokurator może złożyć nowy akt oskarżenia, wniosek o wydanie wyroku skazującego, wniosek o warunkowe umorzenie postępowania, wniosek o umorzenie postępowania przygotowawczego i orzeczenie środka zabezpieczającego lub podtrzymać poprzedni akt oskarżenia lub wniosek, nie później niż w terminie 6 miesięcy od przekazania sprawy.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w sprawach, w których akt oskarżenia wniosł oskarżyciel posiłkowy. Prokurator może jednak wstąpić do takiej sprawy na zasadach określonych w art. 55 §4 ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 6. Rozporządzenie wydane na podstawie art. 181 § 2 ustawy o której mowa w art. 1 zachowuje moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż 12 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem niniejszej ustawy jest zwiększenie transparentności procesu karnego poprzez wzmocnienie konstytucyjnej zasady jawności rozprawy w postępowaniu karnym oraz powiązanie możliwości utrwalania i transmisji przebiegu rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu z jawnością jej przebiegu.

W tym celu ustawodawca ogranicza zakres dopuszczalnych wyłączeń jawności rozprawy w oparciu o przesłankę ważnego interesu prywatnego, wprowadza możliwość zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie jawności rozprawy oraz wyłącza możliwość apriorycznej odmowy wydania zezwolenia na utrwalanie i transmisję przebiegu rozprawy przez przedstawicieli mediów.

W polskim systemie prawnym jawność rozprawy jest podstawową zasadą konstytucyjną znajdującą zastosowanie we wszystkich trybach postępowania sądowego. Przepis ust. 2 art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dopuszcza możliwość stosowania wyjątków od zasady jawności jedynie w enumeratywnie określonych przypadkach, tj. ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny oraz ochronę życia prywatnego lub inny ważny interes prywatny.

Zasadę jawności kwalifikuje się jako element prawa do sądu i.e. prawa jednostki do rzetelnego i publicznego procesu, w którym rozstrzygane są jej prawa lub w którym przedstawiane są przeciwko niej zarzuty karne. W swoim zewnętrznym wymiarze, który obejmuje możliwość uczestnictwa w rozprawie publiczności, zasada jawności służy zapewnieniu kontroli zewnętrznej zgodności z prawem procedowania sądu oraz zapewnieniu realizacji praw uczestników postępowania i tym samym stanowi jeden z gwarantów rzetelności procesu.

Jawność rozpoznania sprawy sprzyja prezentowaniu właściwej postawy sędziego w stosunku do uczestników postępowania, przeciwdziała nawiązywaniu nieprawidłowych, albowiem nie liczących z powagą wymiaru sprawiedliwości i godnością urzędu sędziowskiego, relacji z uczestnikami postępowania, faworyzowaniu lub dyskryminowaniu jednej ze stron i tym samym kształtuje zaufanie i pozytywny wizerunek wymiaru sprawiedliwości w społeczeństwie.

Biorąc pod uwagę powyższe, wyjątki od zasady jawności powinny być interpretowane zawężająco, tj. w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla realizacji zasad demokratycznego państwa prawa. Skoro ustrojodawca w ustępie drugim art. 45 Konstytucji wskazał jedynie możliwość wyłączenia jawności rozpoznania sprawy (w enumeratywnie wymienionych przypadkach), oznacza to, że ustawodawca zwykły ma prawo, ale nie obowiązek, przeniesienia określonych w nich wyłączeń jawności na płaszczyznę unormowań konkretnych procedur. Znajduje to również potwierdzenie w dotychczasowym brzmieniu § 1 art. 360 Kodeksu postępowania karnego, który zawiera jedynie zbliżony w swej treści katalog dopuszczalnych wyłączeń zasady jawności procesu karnego. Przesłanka bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego zasadniczo odpowiada zakresem treściowym przesłankom sformułowanym w punktach 3 § 1 art. 360 k.p.k. (zagrożenie ujawnieniem okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy) oraz 1 § 1 art. 360 k.p.k. (zagrożenie wywołaniem zakłócenia spokoju publicznego), konstytucyjna przesłanka dopuszczalności wyłączenia jawności z uwagi na moralność odpowiada treściowo karno-procesowej przesłance wskazanej w punkcie 2 § 1 art. 360 k.p.k., podobnie jak przesłanka zagrożenia ważnego interesu prywatnego (punkt 4 § 1 art. 360 k.p.k.). W dotychczasowym brzmieniu ustawy karno-procesowej pominięto jednak przesłankę ochrony życia prywatnego stron, która w katalogu konstytucyjnie dopuszczalnych ograniczeń jawności stanowi przesłankę odrębną od przesłanki ważnego interesu prywatnego.

W ocenie ustawodawcy w realiach procesu karnego bezwarunkowa ochrona konstytucyjnej zasady jawności i tym samym rzetelności rozpoznania sprawy powinna zostać wzmocniona poprzez ograniczenie możliwości wyłączenia jawności rozprawy w oparciu o ważny interes prywatny jedynie do przypadków, w których zagrożony byłby ważny interes prywatny pokrzywdzonego, świadka albo osoby niebędącej uczestnikiem postępowania. Jeżeli chodzi natomiast o ochronę prywatnego interesu oskarżonego, uzasadnione jest wyrażenie takiej zgody od stanowiska strony przeciwnej, a jeżeli w sprawie bierze udział prokurator, który jest również rzecznikiem praworządności, wymagana powinna być zgoda prokuratora. Wskazane rozwiązanie ma na celu przeciwdziałanie nadużywaniu tej podstawy wyłączenia jawności, ze względów leżących wprost w zainteresowaniu osoby, której zarzucono przestępstwo.

Ustawodawca wychodzi bowiem z założenia, że nie posiada uzasadnienia aksjologicznego wyłączenie jawności rozprawy z uwagi na (każdy) ważny interes prywatny

oskarżonego, zaś niedookreśloność tej przesłanki stanowi płaszczyznę do nadużyć, podważając tym samym zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, oraz destrukcyjnie wpływając na obraz wymiaru sprawiedliwości w społeczeństwie.

Ponadto, w przekonaniu ustawodawcy, w kontekście charakteru przedmiotowych zmian przepisów procesowych, za uzasadnioną należy uznać nowelizację art. 181 k.p.k. w zakresie określenia przesłanek, których spełnienie nie będzie powodowało konieczności przeprowadzenia rozprawy z wyłączeniem jawności. Ustawodawca bowiem nie widzi uzasadnienia w automatycznym wyłączaniu jawności rozprawy.

Gwarantem wzmocnienia transparentności procesu karnego będzie ponadto wprowadzenie kontroli w zakresie tzw. instancji poziomej postanowienia w przedmiocie jawności rozprawy przez sąd, przy czym, mając na uwadze wymóg rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki, w projektowanym rozwiązaniu przewidziano ograniczenie czasu rozpoznania zażalenia do 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.

Kolejnym projektowanym środkiem wzmocnienia transparentności procesu karnego jest zapewnienie kontroli społecznej nad prawidłowością przebiegu postępowania poprzez rozszerzenie zasady dopuszczalności utrwalania i transmisji przebiegu rozprawy przez media, co do której nie zapadło postanowienie o prowadzeniu jej z wyłączeniem jawności. Jedynie w razie zakłócenia porządku rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu sąd będzie uprawniony do zarządzenia opuszczenia przez niektórych z nich sali.

Przepis art. 357 § 1 k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu uzależnia bowiem udzielenie przez sąd zezwolenia na utrwalanie obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy od wystąpienia niedookreślonych treściowo przesłanek, które powodują, że decyzja w tym przedmiocie – przy jej niezaskarżalności – niejednokrotnie podejmowana jest w sposób arbitralny. W realiach społeczeństwa informacyjnego utrwalanie i transmisja przebiegu rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu stanowi element jawności rozprawy; służy informowaniu społeczeństwa o przebiegu procesu, realizując funkcje jawności rozprawy: kontroli rzetelności i prawidłowości procesu, przestrzeganiu gwarancji procesowych jego uczestników oraz kształtowaniu postaw legalistycznych i świadomości prawnej społeczeństwa. Ex definitione przemawia więc za tym uzasadniony interes społeczny.

Z uwagi na to, że utrwalanie i transmisja przebiegu rozprawy stanowi element jej jawności, nieuzasadnione jest również utrzymywanie dopuszczalności udziału mediów w zależności od tego, czy ważny interes uczestnika się temu nie sprzeciwia. Ochrona ważnego

interesu prywatnego uczestnika postępowania zagwarantowana jest bowiem w niezbędnym zakresie instytucją wyłączenia jawności rozprawy (art. 360 k.p.k.).

Biorąc pod uwagę powyższe, nie znajduje uzasadnienia utrzymywanie dopuszczalności ograniczenia jawności rozprawy w zakresie uczestnictwa mediów w dotychczasowym kształcie.

Zważywszy na to, że nie można wykluczyć, iż z uwagi na znaczne zainteresowanie opinii publicznej procesem, obecność znacznej liczby przedstawicieli środków masowego przekazu na sali rozprawy może utrudniać jej przebieg (ze względów techniczno-organizacyjnych lub porządkowych), w projektowanym rozwiązaniu prawnym przewidziano możliwość zarządzenia przez sąd opuszczenia przez niektórych z nich, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach związanych ze składaniem zeznania wszystkich, sali rozprawy.

Celem projektu jest również poszerzenie możliwości działania w procesie czynnika społecznego w postaci przedstawiciela społecznego. Czynnikiem ten w szczególności umożliwia społeczną kontrolę nad wymiarem sprawiedliwości oraz prezentowanie sądom stanowisk organizacji społecznych, co niewątpliwie stwarza lepsze warunki do wydania trafnego orzeczenia w sprawie. Należy zatem znieść zbędne bariery udziału przedstawiciela społecznego w procesie karnym oraz zapewnić regulacje zapewniające mu najpełniejsze prezentowanie stanowiska organizacji społecznej.

W tym celu przede wszystkim konieczne okazało się zlikwidowanie przejawów arbitralności sądu w dopuszczeniu przedstawiciela organizacji społecznej do udziału w sprawie. Dopuszczenie takie ma być zawsze obligatoryjne, jeżeli przynajmniej jedna ze stron wyrazi na to zgodę. Udział przedstawiciela społecznego ma być zatem uzależniony od zgody chociażby jednej ze stron, co jest uzasadnione tym, że ma on reprezentować interes odnoszący się do przedmiotu sporu między tymi stronami. Strona może w każdym czasie cofnąć wyrażoną zgodę, w razie braku zgody stron na udział przedstawiciela społecznego sąd wyłącza tego przedstawiciela od udziału w sprawie.

Realizacja interesu wymiaru sprawiedliwości w związku z udziałem przedstawiciela społecznego ma być zapewniona w ten sposób, że sąd, niezależnie od stanowiska stron, będzie mógł z tego względu zawsze dopuścić przedstawiciela danej organizacji.

Odmowa dopuszczenia przedstawiciela organizacji społecznej może mieć miejsce wyłącznie gdy wskazany w zgłoszeniu organizacji społecznej interes społeczny lub

indywidualny nie jest objęty zadaniami statutowymi tej organizacji lub nie jest związany z rozpoznawaną sprawą.

Z uwagi na to, że przy dopuszczeniu przedstawiciela społecznego do udziału w sprawie sąd bada jedynie kwestie formalne, może się zdarzyć, że z powodu wielu zgłaszających swój udział organizacji społecznych nie będzie można zapewnić prawidłowego toku postępowania. Sąd będzie wówczas mógł ograniczyć liczbę przedstawicieli organizacji społecznych występujących w sprawie. Oskarżyciel i oskarżony będzie mógł wówczas wskazać najwyżej dwóch przedstawicieli organizacji społecznych, którzy będą mogli występować w sprawie; w sytuacji gdy będzie więcej niż jeden oskarżony lub jeden oskarżyciel – każdy z nich jednego przedstawiciela. Niewskazanie przedstawiciela uznaje się za cofnięcie zgody na jego występowanie w sprawie, ze skutkami w projektowanym art. 90 § 3 k.p.k.

Ponadto projekt przewiduje obligatoryjne, a nie tylko w razie potrzeby, udzielenie głosu przedstawicielowi społecznemu przed wydaniem wyroku (art. 406 § 1 k.p.k.). W związku z tym, że przedstawiciel społeczny nie jest stroną postępowania, konieczna stała się zmiana tytułu rozdziału 46 oraz innych przepisów, które regulowały głosy stron. Zgodnie z projektem głos będzie bowiem zabierał również przedstawiciel społeczny, który nie jest stroną. Proponuje się zatem przyjęcie określenia „głosy końcowe”.

W art. 1 pkt 1 projektu wprowadza się również zmianę w zakresie art. 133 kpk, której celem jest ułatwienie profesjonalnym pełnomocnikom prowadzenie postępowań karnych.

Przepisy Kodeksu postępowania karnego przewidują szczególny tryb doręczeń dla celów procesowych (rozdział 15 k.p.k.), który stanowi całościową regulację, w zakresie swego unormowania szczególną wobec przepisów ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529, z późn. zm.); por. także art. 37 ust. 3 tej ustawy. Ta ostatnia ustawa umożliwia m.in. wydanie ze skutkiem doręczenia przesyłki w urzędzie pocztowym pełnomocnikowi adresata upoważnionemu na podstawie pełnomocnictwa pocztowego (art. 37 ust. 2 pkt 2 Prawa pocztowego), co stanowi wygodny i powszechnie stosowany sposób odbioru przesyłek zwłaszcza przez podmioty prowadzące profesjonalną działalność. Unormowania ustawy procesowej nie przewidują takiego sposobu odbierania przesyłek pocztowych, przede wszystkim w trosce o zapewnienie dotarcia tych przesyłek bezpośrednio do rąk adresatów będących nieprofesjonalnymi uczestnikami postępowania karnego. W związku z tym aktualnie taki sposób odbioru przesyłek nie może być stosowany.

Wydaje się, że ograniczenie to jest uzasadnione w odniesieniu do uczestników nieprofesjonalnych, gdyż pełnomocnictwa pocztowego można udzielić dowolnej osobie (art. 38 ust. 1 Prawa pocztowego), a przyjęcie innego rozwiązania powodowałoby w praktyce skutek w postaci ograniczenia rzeczywistej skuteczności doręczeń i powzięcia w wielu sytuacjach rzeczywistych wątpliwości co do stanu poinformowania uczestnika o jego uprawnieniach i obowiązkach procesowych. Problemy te nie występują w odniesieniu do profesjonalnych uczestników postępowania – adwokatów i radców prawnych wykonujących swe zawody w kancelariach.

Z tego względu, w celu usprawnienia i ułatwienia odbierania pism adresowanych do uczestników profesjonalnych – czyli obrońców albo pełnomocników będących adwokatami lub radcami prawnymi, pozostawionych w placówkach pocztowych, projektodawca proponuje dodać art. 133 § 2a k.p.k., umożliwiającą dokonywanie tego przez osoby upoważnione na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych.

Nadmienić wypada, że podobną regulację, przewidującą odbieranie pism przez osoby upoważnione na podstawie pełnomocnictwa pocztowego, wprowadzono w art. 139 § 11 k.p.c., ustawą nowelizującą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381).

Uzupełnieniem zmian do kodeksu postępowania karnego są zmiany w zakresie art. 40 ustawy z dnia 5 grudnia 1999 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry regulującym tajemnicę lekarską. W obecnym stanie prawnym zakres tajemnicy lekarskiej jest ujęty zbyt szeroko uniemożliwiając często osobom najbliższym wobec zmarłego pacjenta dochodzenie roszczeń lub odpowiedzialności wobec osób, które mogły przyczynić się do śmierci pacjenta. W efekcie tajemnica lekarska może być w jednostkowych przypadkach wykorzystywana do ukrywania błędów w leczeniu wbrew interesowi pacjenta. Ujawnienie obiektywnych przyczyn śmierci pacjenta może również leżeć w interesie społecznym. Wprowadzenie projektowanej konstrukcji umożliwi osobom najbliższym poznanie całokształtu okoliczności związanych ze stanem zdrowia pacjenta i może poprzedzać decyzję o złożeniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. W efekcie w wielu przypadkach może to również spowodować uniknięcie konieczności wszczynania niepotrzebnego postępowania, gdyż już samo ujawnienie informacji będzie wystarczające dla osób najbliższych do naprawienia krzywdy w przypadku przyczynienia się do śmierci pacjenta.

Dysponentem tej tajemnicy po śmierci pacjenta powinny być osoby najbliższe pacjentowi, które łączył z pacjentem węzeł szczególnego zaufania, tak aby nie zostały naruszone w sposób nieuzasadniony dobra osobiste pacjenta. Definicję osoby bliskiej określa art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2012 r. poz. 159, z późn. zm.), do którego odsyła ustawa o zawodzie lekarza również w art. 31 ust. 6 ustawy. Osobom bliskim powinno przysługiwać również prawo sprzeciwu wobec zwolnienia z tajemnicy, w sytuacji, w której uznają one, że ujawnienie informacji objętych tajemnicą będzie stanowiło nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie dóbr osobistych. Wówczas do zachowania tajemnicy lekarskiej wystarczający jest sprzeciw, choćby jednej z osób bliskich z kręgu osób określonych w ustawie, mimo że pozostałe osoby bliskie mogą wyrażać zgodę na ujawnienie informacji.

Ze zmianą w art. 40 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty koreluje zmiana w art. 14 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Przepis ten stanowi funkcjonalne uzupełnienie tego horyzontalnego aktu, będące odpowiednikiem zmian w ustawie o zawodzie lekarza i lekarza dentysty.

Wskutek wejścia w życie ustawy w prowadzonych postępowaniach karnych na etapie rozpoznania sprawy przez sąd może pojawić się konieczność zmiany podmiotowej i przedmiotowej oskarżenia. Dotyczyć to może zarówno postępowań wszczętych przed 1 lipca 2015 r., po tej dacie i po 15 kwietnia 2016 r., a więc postępowań toczących się według różnych reguł postępowania w zakresie dowodów. W wyniku częściowego uchylenia tajemnicy lekarskiej lub interwencji organizacji społecznych może dojść do pojawienia się nowych okoliczności, konieczności poszukiwania nowych dowodów lub choćby uzasadnionego podejrzenia, że zebrany materiał dowodowy zawiera znaczne braki, które wymagają uzupełnienia w postępowaniu przygotowawczym. Jeśli braki te mają charakter ograniczony ich uzupełnienie może nastąpić w trakcie rozprawy. Jeśli natomiast mają one znacznie szerszy charakter brak jest obecnie przepisów pozwalających na ich skuteczne uzupełnienie bez nadmiernego przedłużania postępowania sądowego. Z tego względu w projekcie zaproponowany został przepis o charakterze incydentalnym pozwalający na zwrot do postępowania przygotowawczego każdej sprawy, w której oskarżyciel publiczny nabrał wątpliwości, co do jej prawidłowości merytorycznej. Zwrot sprawy w przypadku wystąpienia z wnioskiem ma charakter obligatoryjny, choć ograniczony jest negatywnymi

konsekwencjami w postaci ryzyka, że po upływie terminu o którym mowa w ust. 2 wniosek zostanie uznany za cofnięcie aktu oskarżenia.

Projekt ustawy nie spowoduje negatywnych skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy nie wymaga notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.